

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

№ 24-05/19-1-Т

від «24» травня 2019 року

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

(01033, м. Київ, вул. Жиланська 14)

Суб'єкта права на конституційне подання: 62 народних депутатів України

Уповноважені представники суб'єкта права на конституційне подання за дорученням народні депутати України:

Тетерук Андрій Анатолійович
01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
Ел.пошта: Teteruk.Andrii@rada.gov.ua
Тел.: (044) 255-31-35

Купрієнко Олег Васильович
01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
Ел.пошта: o.kuprienko@ukr.net

Алексєєв Ігор Сергійович
01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
Ел.пошта: Alieksieiev.Ihor@rada.gov.ua
Тел.: (044) 255-24-45

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу
Президента України № 303/2019 «Про дострокове припинення
повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових
виборів» від 21 травня 2019 року

(Урядовий кур'єр від 23.05.2019 № 95)

Відповідно до статей 147, 150 Конституції України, пункту 1 частини першої статті 7, частин першої - третьої статті 51, статті 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2147-VIII від 03.10.2017), суб'єкт права на конституційне подання – 62 народних депутатів України – звертається до Конституційного Суду України із конституційним поданням щодо визнання таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційними) Указ Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019 «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» (Урядовий кур'єр від 23.05.2019 № 95) (далі – Указ Президента України № 303/2019).

Суб'єкт права на конституційне подання вважає, що зазначений Указ Президента України № 303/2019 не відповідає наступним положенням Конституції України:

- частині першій статті 8, відповідно до якої в Україні визнається і діє принцип верховенства права;
- частині другій статті 19, згідно з якою органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;
- пункту 1 частини другої статті 90, яким закріплено право Президента України достроково припинити повноваження Верховної Ради України, якщо протягом одного місяця у Верховній Раді України не сформовано коаліцію депутатських фракцій відповідно до статті 83 Конституції України;
- пункту 8 частини першої статті 106, яким передбачено, що Президент України припиняє повноваження Верховної Ради України у випадках, передбачених Конституцією України.

На виконання вимог частини третьої статті 51 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року №2136-VIII наводимо правове обґрунтування невідповідності Указу Президента України № 303/2019 вищезазначеним положенням Конституції України:

ПРАВОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

1. Відповідно до частини першої статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права, Конституція України має найвищу юридичну силу, а закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Водночас зазначений Указ Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019 про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України восьмого скликання містить лише перелік конституційних норм для дострокового припинення повноважень парламенту, не вказуючи правове обґрунтування прийняття даного нормативного акту.

На веб-сторінці офіційного інтернет-представництва Президента України наведено аргумент щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України восьмого скликання, а саме «низький рівень довіри до парламенту» від 21 травня 2019 року (<https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-golovnim-argumentom-dlya-rozpusku-verhov-55545>), який є досить сумнівним з точки зору демократичних принципів формування представницьких органів влади та не може вважатися правовою підставою для припинення повноважень Верховної Ради України, адже не є закріпленим у жодному нормативно-правовому акті України, а отже є політично вмотивованим.

Відтак, за відсутності належного обґрунтування наявності підстав (юридичного факту) для дострокового припинення повноважень парламенту, зміст Указу Президента України не відповідає такому елементу верховенства

права як правова (юридична) визначеність, який вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності (абзац шостий пункту 2.1 мотивувальної частини Рішення Великої палати Конституційного Суду України від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017 (*Офіційний вісник України від 02.03.2018 — 2018 р., № 18, стор. 71, стаття 619, код акта 89234/2018*)).

Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України принцип юридичної визначеності як один із елементів верховенства права не виключає визнання за органом публічної влади певних дискреційних повноважень у прийнятті рішень, однак у такому випадку має існувати механізм запобігання зловживанню ними (абзац другий підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Великої палати Конституційного Суду України від 11 жовтня 2018 року № 7-р/2018 (*Офіційний вісник України від 23.11.2018 — 2018 р., № 90, стор. 100, стаття 2992, код акта 92181/2018*)). Водночас цей механізм повинен забезпечувати захист від свавільного втручання органів державної влади та наявність можливості передбачати дії цих органів (абзац третій підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 8 червня 2016 року № 3-рп/2016 (*Офіційний вісник України від 08.07.2016 — 2016 р., № 51, стор. 34, стаття 1805, код акта 82310/2016*)).

У Доповіді «Верховенство права», схваленій Європейською Комісією «За демократію через право» на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року) (*CDL-AD(2011)003rev*), до елементів верховенства права віднесено, юридичну визначеність та заборону свавілля (пункт 41).

У пункті 45 вказаної Доповіді зазначено, що потреба у визначеності не означає, що органу, який ухвалює рішення, не повинні надаватись дискреційні повноваження (де це необхідно) за умови наявності процедур, що унеможливають зловживання ними; у цьому контексті закон, яким надаються дискреційні повноваження певному державному органу, повинен вказати чітко і зрозуміло на обсяг такої дискреції; не відповідатиме

верховенству права, якщо надана законом виконавчій владі дискреція матиме характер необмеженої влади; отже, закон повинен вказати на обсяг будь-якої дискреції та на спосіб її здійснення із достатньою чіткістю, аби особа мала змогу відповідним чином захистити себе від свавільних дій влади.

Пункт 52 Доповіді в частині заборони свавілля встановлює наступне: хоча дискреційні повноваження є необхідними для здійснення всього діапазону владних функцій у сучасних складних суспільствах, ці повноваження не мають здійснюватися у свавільний спосіб; їх здійснення у такий спосіб уможливорює ухвалення суттєво несправедливих, необґрунтованих, нерозумних чи деспотичних рішень, що є несумісним із поняттям верховенства права.

Таким чином, як наведена правова позиція Конституційного Суду України, так і відповідні положення зазначеної Доповіді дають підстави стверджувати, що встановлення наявності юридичного факту як підстави для дострокового припинення повноважень Верховної Ради України не віднесено до конституційних повноважень глави держави.

Це також впливає з інших конституційних норм у їх системному взаємозв'язку.

Так, згідно з частиною другою статті 102 Конституції України Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Частина друга статті 19 Конституції України зазначає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Пункт 8 частини першої статті 106 Конституції України визначає, що до повноважень Президента України належить право припинити повноваження Верховної Ради України у випадках, передбачених цією Конституцією.

У свою чергу пункт 1 частини другої статті 90 Конституції України визначає, що Президент України має право достроково припинити повноваження Верховної Ради України, якщо протягом одного місяця у Верховній Раді України не сформовано коаліцію депутатських фракцій відповідно до статті 83 Конституції України. У контексті цього положення слід зазначити, що Конституція України не відносить до повноважень Президента України встановлення факту наявності чи відсутності коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, а лише надає можливість для видання Указу, за умови наявності юридичного факту - відсутності коаліції більше ніж один місяць від дня припинення її діяльності.

2. Коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України набула статусу суб'єкта конституційних правовідносин у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV. Відповідно до частини шостої статті 83 Конституції України у Верховній Раді України за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій формується коаліція депутатських фракцій, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України (*Рішення Конституційного Суду України № 16-рп/2008 від 17 вересня 2008 року (Офіційний вісник України від 03.10.2008 — 2008 р., № 72, стор. 109, стаття 2432, код акта 44457/2008)*).

Частина сьома цієї статті діючої редакції Конституції України визначає, що коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України формується протягом одного місяця з дня відкриття першого засідання Верховної Ради України, що проводиться після чергових або позачергових виборів Верховної Ради України, або протягом місяця з дня припинення діяльності коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.

Факт створення коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України восьмого скликання підтверджується підписанням коаліційної угоди та

входження до її складу більшості від конституційного складу народних депутатів України.

Коаліція депутатських фракцій «Європейська Україна» була сформована 27 листопада 2014 року, до складу якої увійшли 302 народних депутата України, про що було оголошено головуючим на першому пленарному засіданні Верховної Ради України та зазначено у стенограмі, оприлюдненій на офіційному веб - сайті Верховної Ради України. Її формування відбувалося з урахуванням Рішення Конституційного Суду України № 11-рп/2010 від 6 квітня 2010 року (*Офіційний вісник України від 23.04.2010 — 2010 р., № 27, стор. 34, стаття 1070, код акта 50586/2010*). Цим рішенням передбачено, що окремі народні депутати України, зокрема ті, які не перебувають у складі депутатських фракцій, що ініціювали створення коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, мають право брати участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.

Також, Конституційний Суд України констатував, що Основний Закон України не визначає порядку припинення діяльності коаліції депутатських фракцій (*Рішення Конституційного Суду України № 16-рп/2008 від 17 вересня 2008 року (Офіційний вісник України від 03.10.2008 — 2008 р., № 72, стор. 109, стаття 2432, код акта 44457/2008)*).

Події, що відбулися у Верховній Раді у 2016 році у зв'язку із виходом зі складу коаліції депутатських фракцій «Європейська Україна» трьох фракцій - фракції Політичної партії "Об'єднання "САМОПОМІЧ", фракції Радикальної партії Олега Ляшка та фракції політичної партії "Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина" - свідчить про існування періоду **перезаформування** складу цієї коаліції на основі двох фракцій - ПАРТІЇ "БЛОК ПЕТРА ПОРОШЕНКА" та Політичної партії "НАРОДНИЙ ФРОНТ", а також позафракційних депутатів, що уможливило продовження її діяльності у чисельності парламентарів, яка перевищує мінімально встановлену Конституцією України.

Інакше кажучи, немає підстав стверджувати, що у такий спосіб було припинено діяльність коаліції депутатських фракцій «Європейська Україна» та сформовано наступну коаліцію з іншою назвою. Такий висновок випливає з Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положення частини восьмої статті 83 Конституції України у системному зв'язку з положеннями частин шостої, сьомої статті 83, пункту 9 частини першої статті 106, частин третьої, четвертої статті 114 Конституції України від 28 квітня 2009 року № 8-рп/2009 (абзаці п'ятому підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення) (*Офіційний вісник України від 18.05.2009 р., № 34, сторінка 25, стаття 1172, код акта 46584/2009*). Зокрема, Суд зазначив, що частиною сьомою статті 83 Конституції України передбачено можливість формування коаліції депутатських фракцій як у новообраній Верховній Раді України, так і в разі припинення діяльності коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України (**наступна коаліція**), тобто впродовж періоду діяльності Верховної Ради України відповідного скликання.

Зазначаємо, що 17 травня 2019 року відповідно до Угоди про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» голова депутатської фракції Політичної партії «НАРОДНИЙ ФРОНТ», координатор коаліції народний депутат України Бурбак Максим Юрійович оголосив з трибуни Верховної Ради України про рішення фракції Політичної партії «НАРОДНИЙ ФРОНТ» про її вихід зі складу коаліції та, відповідно, припинення діяльності цієї коаліції, про що зазначено у стенограмі засідання від 17 травня 2019 року, опублікованої на сайті Верховної Ради України.

У зв'язку із оголошенням народного депутата України Бурбака Максима Юрійовича Голова Верховної Ради України Парубій Андрій Володимирович як головуючий на пленарному засіданні повідомив про припинення діяльності коаліції депутатських фракцій «Європейська Україна». У такий самий спосіб відбулося оголошення 27 листопада 2014 року про сформування цієї коаліції.

При цьому, положення пункту 7 Угоди про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» пов'язують припинення де факто і де юре існування цієї коаліції саме з такими обставинами, що були офіційно оприлюднені 17 травня 2019 року у Верховній Раді України.

Відповідно до частини сьомої статті 83 Конституції України коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України формується протягом місяця з дня припинення діяльності коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.

Таким чином, починаючи з 17 травня 2019 року – дня припинення існування коаліції депутатських фракцій «Європейська Україна», що відображено у стенограмі пленарного засідання, Верховна Рада України восьмого скликання має гарантований Конституцією України один місяць для формування наступної коаліції.

На момент оприлюднення Указу Президента № 303/2019 «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» даний строк не сплинув, а отже цей Указ не відповідає Конституції України.

Зважаючи на необхідність забезпечення права громадян України, зазначеного у статті 38 Конституції України, брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; забезпечення прав виборців, які обирали народних депутатів Верховної Ради восьмого скликання та, відповідно до принципу правової визначеності, уповноважували народних депутатів України на представлення своїх інтересів протягом п'яти років, як зазначено у частині першій статті 75 Конституції України; а також забезпечення можливості сформування протягом гарантованого Конституцією України місячного періоду наступної коаліції у Верховній Раді України восьмого скликання, суб'єкт права на конституційне подання просить визнати провадження за цим конституційним

поданням невідкладним і розглянути його у місячний строк, визначений пунктом 3 частини третьої статті 75 Закону України «Про Конституційний Суд України».

У разі виникнення необхідності в отриманні та дослідженні додаткових документів для розгляду під час підготовки справи до розгляду та конституційного провадження у справі, просимо Суд витребувати всі необхідні матеріали та відомості, що стосуються справи у порядку, передбаченому § 62 Регламенту Конституційного Суду України, ухваленому на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України Постановою Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018 (*Офіційний вісник України від 16.03.2018 р., № 21, сторінка 35, стаття 696, код акта 89335/2018*).

На підставі викладеного, у відповідності до вимог статей 147, 150, 152 Конституції України, пункту першого частини першої статті 7, частини першої-третьої статті 51, статті 52 Закону України «Про Конституційний Суд України», -

ПРОСИМО

1. Відкрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019 «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» (Урядовий кур'єр від 23.05.2019 № 95);

2. Визнати провадження за цим конституційним поданням невідкладним і розглянути його у місячний строк, визначений пунктом 3 частини третьої статті 75 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року (Урядовий кур'єр від 23.05.2019 № 95);

3. Визнати таким, що не відповідає вимогам Конституції України (є неконституційним) Указ Президента України від 21 травня 2019 року № 303/2019 «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради

України та призначення позачергових виборів» (Урядовий кур'єр від 23.05.2019 № 95);

4. Залучити до участі у конституційному провадженні уповноважених представників суб'єкта права конституційного подання – народних депутатів України:

Тетерука Андрія Анатолійовича;

Купрієнка Олега Васильовича;

Алексєєва Ігоря Сергійовича.

Перелік документів і матеріалів, що додаються:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР (*Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 р., №30, стаття 141*) - (витяг);

2. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року №2136-VIII (*Відомості Верховної Ради України від 01.09.2017р., №35, сторінка. 6, стаття 376*) - (витяг);

3. Указ Президента України № 303/2019 «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» від 21 травня 2019 року (Урядовий кур'єр від 23.05.2019 № 95);

4. Заява Президента України Володимира Зеленського, опублікована на сайті Адміністрації Президента України, щодо аргументів для розпуску Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-golovnim-argumentom-dlya-rozpusku-verhov-55545>) – (витяг);

5. Рішення Конституційного Суду України від 17 вересня 2008 року № 16-рп/2008 (*Офіційний вісник України від 03.10.2008р., № 72, сторінка 109, стаття 2432, код акта 44457/2008*);

6. Рішенні Конституційного Суду України від 28 квітня 2009 року № 8-рп/2009 (*Офіційний вісник України від 18.05.2009 р., № 34, сторінка 25, стаття 1172, код акта 46584/2009*);

7. Рішення Конституційного Суду України від 6 квітня 2010 року № 11-рп/2010 (*Офіційний вісник України від 23.04.2010р., № 27, сторінка 34, стаття 1070, код акта 50586/2010*);
8. Рішення Конституційного Суду України від 8 червня 2016 року № 3-рп/2016 (*Офіційний вісник України від 08.07.2016р., № 51, сторінка 34, стаття 1805, код акта 82310/2016*);
9. Рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017 (*Офіційний вісник України від 02.03.2018р., № 18, сторінка 71, стаття 619, код акта 89234/2018*);
10. Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2018 року № 7-р/2018 (*Офіційний вісник України від 23.11.2018р., № 90, сторінка 100, стаття 2992, код акта 92181/2018*);
11. Доповідь «Верховенство права», схвалена Європейською Комісією «За демократію через право» на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року) (CDL-AD(2011)003rev - (витяг));
12. Стенограма сорок другого пленарного засідання Верховної Ради України VIII скликання від 17 травня 2019 року, опублікованого на офіційному сайті Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<https://portal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/7109.html>) - (витяг);
13. Угода про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» від 27 листопада 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001001-15>);
14. Регламент Конституційного Суду України, ухвалений на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України Постановою Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018 (*Офіційний вісник України від 16.03.2018 р., № 21, сторінка 35, стаття 696, код акта 89335/2018*) – витяг;
15. Додаток з підписами народних депутатів України на підтримку конституційного подання.

Додаток
до конституційного подання щодо відповідності Конституції України
(конституційності) Указу Президента України № 303/2019 «Про
дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та
призначення позачергових виборів» від 21 травня 2019 року
(Урядовий кур'єр від 23.05.2019 № 95)

1	Гуляє М.Ю.	0402
2	Жульєв М.М.	042
3	Дерів А.А.	220
4	Солтанов О.В.	028
5	Скопчук З.З.	095
6	Табачук І.Ю.	433
7	Савицький Т.І.	466
8	Михайлюк О.І.	052
9	Косинчук О.В.	036
10	Скопчук З.З.	030
11	Бабчук О.П.	067
12	Мерзюк В.М. і Н.	450
13	Крижановський Р.	058
14	Матвійчук К.Л.	026
15	Чарновий Т.М.	02
16	Тетерук А.А.	0230
17	Бережний Ю.М.	010
18	Висоцький С.В.	044
19	Іванюк М.Г.	259
20	Стамчук В.Ф.	410
21	Тобочко М.О.	463
22	Солер В.М.	055
23	Величківський М.Р.	040
24	Вайцеховська Т.М.	046

4 (двадцять чотири) підписи

Додаток
до конституційного подання щодо відповідності Конституції України
(конституційності) Указу Президента України № 303/2019 «Про
дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та
призначення позачергових виборів» від 21 травня 2019 року
(Урядовий кур'єр від 23.05.2019)

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
25	Ледовських О.В.	027	
26	Заставний І.І.	034	
27	Стеценко Ф.О.	426	
28	Бендочинський Ф.В.	460	
29	Данилюк В.Ю.	459	
30	Алексеев І.С.	060	
31	Поліщук О.В.	43	
32	Єленський В.Є.	038	
33	Левус А.М.	023	
34	Федерунець М.Т.	399	
35	Коваленко І.В.	017	
36	Бондар М.М.	317	
37	Бабенко В.В.	036	
38	Сеніор В.П.	007	
39	Согла О.О.	050	
40	Лукеско З.В.	019	
41	Кривошея О.В.	069	
42	Корнієв Т.Т.	062	
43	Тимчук Д.Н.	13738	
44	Ераков Г.Ю.	449	
45	Раєвський Т.О.	237	
46	Киргизський М.Т.	034	

22 / 968442 та 968443 / підписи

